

I. sz. jogszabályi melléklet

A környezet és a természet elleni bűncselekmények 2012. évi C. törvény XXIII. fejezet a miniszteri indokolással együtt

A KÖRNYEZET ÉS A TERMÉSZET ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

Miniszteri indokolás: A fejezet címe, illetve önmagában az önálló fejezet ténye a hatályos Btk.-nál jobban fejezi ki a fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat és azok jelentőségét, hiszen jelenleg a környezetet és természetet károsító vagy ezzel összefüggő cselekmények nem is szerepelnek önálló fejezet vagy cím alatt. Napjainkban azonban egyértelműen igény mutatkozik a környezet autonóm védelmére, így a törvényben indokolt egy külön fejezetben, önállóan, a többi közegészség elleni tényállástól elkülönítve rögzíteni a környezetvédelmi tényállásokat.

A fejezet alá tartozó tényállások igen sokrétűek, vannak azonban olyan közös jellemzők, amelyek miatt egy fejezet alá vonhatók. Ilyen közös jellemző, hogy a környezetet és a természetet, valamint azok elemeit védik (ld. környezetkárosítás, természetkárosítás). Az állatkínzás és a tiltott állatviadal szervezése bűncselekményeknek a környezetvédelmi fejezetben történő elhelyezését az azonos jogi tárgy, az állatok kímélete, a velük való humanitárius bánásmód indokolja. Ez ugyanis szoros összefüggést mutat a környezetkárosításban szereplő élővilág, valamint a természetkárosításban szereplő növények és állatok védelmével. Ugyanez indokolja az új tényállások, az orrvadászat és az orvhalászat tényállás megalkotását.

Az atomenergiával kapcsolatos tényállásoknak a klasszikus környezetvédelmi fejezetben való elhelyezését az indokolja, hogy az Európai Unió is környezetvédelmi bűncselekményeknek minősíti az atomenergiával való visszaélést (ld. a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2008/99/EK irányelvet, a továbbiakban: 2008/99/EK irányelv).

Fontos kiemelni, hogy a 2008/99/EK irányelv szerint bűncselekménynek minősül olyan üzem jogellenes működtetése, amelyben veszélyes tevékenységet végeznek, illetve veszélyes anyagokat vagy készítményeket tárolnak vagy használnak, és amely az üzemem kívül bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy a növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja. Amennyiben valaki jogszabályban meghatározott engedély nélkül vagy az engedélytől eltérően nukleáris létesítményt üzemeltet, akkor a hatályos Btk. 264/A. §-a szerinti visszaélés nukleáris létesítmény üzemeltetésével tényállását valósítja meg. Ha azonban a veszélyes anyag, illetve veszélyes tevékenység nem nukleáris, hanem pl. vegyi anyagokat és ezekhez kapcsolódó tevékenységet jelent (ld. vörös iszap), akkor a magyar törvény szerint önmagában nem valósul meg bűncselekmény jogellenes üzemeltetés kapcsán. Ennek oka az, hogy a veszélyes anyag önmagában nem egy egzaktt módon meghatározott fogalom, nem világos mi tartozik ide, milyen jogszabályok az irányadók, enélkül pedig nem lehet a normavilágosság követelményének megfelelő kerettényállást kialakítani. Természetesen bűncselekmény megállapítható, ha valaki e tevékenység során a foglalkozása szabályainak megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, tehát a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés tényállása megfelel az irányelvnek.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- környezetkárosítás,
- természetkárosítás,
- állatkínzás,
- orrvadászat,
- orvhalászat,
- tiltott állatviadal szervezése,
- a hulladékgyűjtés rendjének megsértése,
- ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés,
- radioaktív anyaggal visszaélés,
- nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés,
- atomenergia alkalmazásával visszaélés.

Környezetkárosítás

241. § (1) Aki a földet, a levegőt, a vizet, az élővilágot, valamint azok összetevőit jelentős mértékű szennyezéssel vagy más módon

a) veszélyezteti,

b) olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy korábbi állapota csak beavatkozással állítható helyre,

c) olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy korábbi állapota nem állítható helyre,

büntetés miatt az a) pontban meghatározott esetben három évig, a b) pontban meghatározott esetben egy évtől öt évig, a c) pontban meghatározott esetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a környezetkárosítást gondatlanságból követi el, vétség miatt az (1) bekezdés a) pontja esetén egy évig, b) pontja esetén két évig, c) pontja esetén három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Az (1) bekezdés a) pontjában, és a (2) bekezdés első és második fordulataiban meghatározott esetben az elkövető nem büntethető, az (1) bekezdés b) pontja esetén pedig büntetése korlátlanul enyhíthető, ha az elsőfokú ítélet meghozataláig a bűncselekmény által bekövetkezett veszélyt, illetve környezetkárosodást megszünteti, a károsodott környezet eredeti állapotát helyreállítja.

(4) E § alkalmazásában szennyezés: a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint azok összetevői jogszabályban vagy hatósági határozatban megállapított kibocsátási határértéket meghaladó terhelése.

Miniszteri indokolás: A környezetkárosítás tényállása keretdiszpozíció. A tényállást tartalommal kitöltő egyes jogszabályok a

környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban Kvt.), a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet, a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, valamint a fák védelméről szóló 21/1970. (VI. 21.) Korm. rendelet.

A környezetkárosítás bűncselekményének elkövetési tárgyai a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint ezek összetevői. A bűncselekmény elkövetési tárgyaként szükségtelen az épített mesterséges környezetet is meghatározni, tekintettel arra, hogy az azt károsító magatartások más tényállások alapján is bűncselekménynek minősülnek. Az egyes elkövetési tárgyak meghatározását a Kvt. adja meg.

Az összetevő fogalmát nem határozzák meg a szaktörvények. Az összetevő „anyagi” rendszer esetén jelenti annak kémiai összetételét, ami levegő esetében könnyebben meghatározható, víz és talaj esetében már nem egységesíthető, de az adott helyre jellemző, igen változatos vegyi összetételt jelent. Bármely területen műszakilag, méréssel egyértelműen meghatározható az eredeti, természetes összetétel és az emberi beavatkozás (beleértve a szennyezés) hatása. Az anyagi összetétel fogalmán túl, a víznek, a földnek, illetve általában az élővilágnak is vannak részei, elemei. Az anyagi összetevőkön kívül az adott helyet egy másiktól megkülönbözteti az ott található növényi és állati populáció. A biológiai összetétel - amennyiben nincs környezetkárosítás és szennyezés - még sokkal nagyobb változatosságot mutat, mint az anyagi, illetve kémiai összetétel.

Egy adott területen egy környezeti elem anyagi, illetve vegyi vagy biológiai összetétele külső behatásra megváltozhat. Vannak természeti folyamatok, melyek az összetétel változását eredményezik, ezek természetes, egyensúlyi folyamatok. Az emberi beavatkozások azonban általában nem egyensúlyi folyamatok, azoknak van egy olyan mértéke, melyet az adott természeti közeg már nem tud „elviselni”, nem képes a regenerációs folyamatai által kompenzálni. Az összetételt is meg lehet úgy változtatni, hogy felboruljon annak a természetes egyensúlya, s csak külső beavatkozással lehessen helyreállítani, vagy végső esetben helyre sem állítható. Ennek megállapítása mindig szakértői kérdés.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a földnek, a levegőnek, a víznek, az élővilágnak, valamint ezek összetevőinek a jelentős mértékű szennyezéssel vagy más módon történő veszélyeztetése, illetve károsítása. A szennyezés önmagában nem veszélyes olyan fokban a társadalomra, hogy az bűncselekménynek minősüljön. Ehhez jelentős mértékű szennyezésre van szükség. A jelentős mérték meghatározása - mivel ez minden esetben eltérő - szakértői feladat. Tekintettel arra, hogy a különböző vegyi anyagok veszélyessége, mérgező hatása nagyon eltérő, nem lehet a határérték meghatározott szorzátsághoz kötni a büntethetőséget. Ezért köti a törvény a „jelentős mértékű” szennyezéshez a büntetőjogi felelősség megállapítását.

A törvény szerint a szennyezés, valamint annak a veszélye, továbbá a károsítás, valamint annak a veszélye, illetve a veszélyeztető eredményt tartalmazó szennyezésnek és a bekövetkező károsító eredménynek eltérő a társadalomra veszélyessége, így indokolt eltérő büntetéssel fenyegetni azokat.

A környezetkárosítás alap és minősített esetei elkövethetők gondatlanul is. A gondatlanságból elkövetett környezetkárosítás büntetési tételei a bekövetkezett eredményekhez igazodnak.

A környezetkárosítás hatályos Btk.-beli tényállása tartalmazza az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos elkövetési magatartásokat, a törvény ezt önálló tényállásban szankcionálja.

Természetkárosítás

242. § (1) Aki

a) fokozottan védett élő szervezet egyedét,

b) védett élő szervezet vagy az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeit, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket,

c) a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló EK tanácsi rendelet A és B melléklete hatálya alá tartozó élő szervezet egyedét

jogellenesen megszerzi, tartja, forgalomba hozza, az ország területére behozza, onnan kiviszi, azon átszállítja, azzal kereskedik, illetve azt károsítja vagy elpusztítja, büntetés miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás az élő szervezet egyedeinek olyan mértékű pusztulását okozza,

a) hogy az (1) bekezdés a) vagy b) pontja esetében az elpusztított élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét,

b) amely az (1) bekezdés c) pontja esetében az élő szervezet állományának fennmaradását veszélyezteti.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) E § alkalmazásában élő szervezet egyede:

a) az élő szervezet egyedének valamennyi fejlődési szakasza, alakja, állapota,

b) az élő szervezetek keresztezéseként és kereszteződésekként létrejött egyed,

c) az élő szervezet egyedének származéka, ami alatt érteni kell az elpusztult élőlényt, valamint annak vagy az élő szervezet egyedének bármely részét, továbbá azt a terméket vagy készítményt, amely a felsoroltak valamelyikéből készült, illetve ezek valamelyikéből származó összetevőt tartalmaz.

Miniszteri indokolás: A törvény a természetkárosítás tényállását szerkezetileg két külön §-ra tagolja, az első az egyedvédelmi, a második a természeti értékek és területek védelmével kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza. Ezzel a tényállás áttekinthetőbbé, és így valamivel egyszerűbbé, könnyebben kezelhetővé is válik.

A természetkárosítás tényállása szintén keretdiszpozíció. A tényállást kitöltő egyes jogszabályok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.), az Európai Községek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 1996. december 9-i 338/97/EGK rendelete, illetve ennek módosításai, a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény, a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a

fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet, a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról szóló 348/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet, a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet.

A törvény a tényállás háttérjogszabályai, ezek közül is főként a Tvt. fogalomrendszere alapján, valamint az európai uniós tagságra figyelemmel állapítja meg a bűncselekmény elkövetési tárgyait. A természetkárosítás bűncselekményének elkövetési tárgya egyrészt a fokozottan védett élő szervezet egyede, másrészt a védett élő szervezetek egyedei. Ez utóbbiak vonatkozásában a természetkárosítás csak akkor igényel büntetőjogi fenyegettséget, ha védett élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket. A 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet 1., illetve 2. számú melléklete tartalmazza a védett növény-, illetve állatfajokat, valamint egyedeik pénzben kifejezett értékét. Elkövetési tárgy továbbá az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 338/97/EGK rendelete A. és B. mellékletének hatálya alá tartozó élő szervezet egyede. Az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló, 1996. december 9-i 338/97/EGK rendelete tartalmazza a rendelet mellékletében szereplő növény- és állatfajok vonatkozásában a behozatal, a kivitel, valamint a kereskedelem részletes szabályait. A tanácsi rendelet mellékletét módosíthatja az Európai Közösségek Bizottsága is, ilyen pl. az Európai Közösségek Bizottságának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 338/97/EK tanácsi rendelet módosításáról szóló 2012. február 6-i 101/2012/EK rendelet, amely felsorolásszerűen tartalmazza a tanácsi rendelet hatálya alá tartozó növény- és állatfajokat. A tényállás elkövetési tárgyai erre figyelemmel a Bizottság rendeleteiben szereplő, azonban magának a tanácsi rendeletnek a mellékletét képező A. és B. mellékletben felsorolt élő szervezetek egyedei is.

Az élő szervezet egyedének fogalmát a törvény a beépített értelmező rendelkezés keretében a háttérjogszabályok figyelembe vételével határozza meg.

A fenti elkövetési tárgyakra megvalósítható elkövetési magatartások: a megszerzés, tartás, forgalomba hozatal, az ország területére behozatal, onnan kivitel, az ország területén történő átszállítás, a kereskedés, a károsítás és az elpusztítás.

A természetkárosítás minősített esete a fokozottan védett, valamint védett élő szervezetek olyan mértékű pusztítása, amelynek eredményeképp az elpusztított élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett növény- vagy állatfaj egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét. Minősített eset továbbá az EK rendeletben foglalt, azonban Magyarországon védetté, illetve fokozottan védetté nem nyilvánított élő szervezet egyedének a számottevő pusztulása, ami az élő szervezet adott állományának (populációjának) fennmaradását veszélyeztető pusztulását jelenti.

A gondatlan elkövetés büntetendősége kizárólag a minősített esethez kapcsolódik, az alapeset csak szándékosan valósítható meg.

243. § (1) Aki Natura 2000 területet, védett barlangot, védett természeti területet vagy védett élő szervezetek életközösségét, illetve azok élőhelyét jogellenesen jelentős mértékben megváltoztatja, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás a Natura 2000 terület, a védett barlang, a védett természeti terület vagy a védett élő szervezetek életközössége, illetve azok élőhelye jelentős károsodását vagy megsemmisülését okozza.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) E § alkalmazásában Natura 2000 terület alatt a természet védelméről szóló törvényben meghatározott fogalmat kell érteni.

Miniszteri indokolás: Ez a tényállás tartalmazza a természetkárosítás természeti értékek és területek védelmével kapcsolatos rendelkezéseket.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a Natura 2000 terület, a védett barlang, a védett természeti terület vagy védett élő szervezetek életközössége, illetve azok élőhelye. Az egyes kategóriák fogalom-meghatározását a Tvt. adja meg.

A Natura 2000 területek összefoglalóan az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló jogszabály szerinti különleges madárvédelmi területet, különleges természetmegőrzési területet, vagy annak jelölt területet, illetve kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területet, vagy annak jelölt területet jelenti. Ezt a kategóriát az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet vezette be a magyar jogba, emellett az uniós szabályoknak való megfelelés a természetvédelem számára új feladatok egész sorát jelenti. A vadon élő madarak védelméről szóló 2009/147/EK irányelv (madárvédelmi irányelv), valamint a természetes élőhelyek, a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK irányelv (élőhelyvédelmi irányelv) alapján ki kell jelölni a közösségi jelentőségű természeti területeket, az ún. Natura 2000-területek hálózatát. A tényállás e területek védelmét is biztosítja.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a megváltoztatás. A megváltoztatás eredménye olyan változás, ami ténylegesen kárt, vagy hátrányt okoz, vagyis minden olyan tevékenység, ami ellentétes a Tvt.-ben meghatározottakkal. A megváltoztatás tehát a terület jellegének, használatának megváltoztatását jelenti, ami egy széleskörű fogalom, ebbe bele tartozik például a terület terjedelmének megváltoztatása is. A jelentős mérték megállapítása minden esetben szakértői kérdés.

Az alapesetben meghatározott Natura 2000-területek, védett természeti területek, a védett barlang, valamint a védett élő szervezetek életközössége, azok élőhelye vonatkozásában a jelentős károsodás, valamint a megsemmisülés már súlyosabb fokban veszélyes a társadalomra, így azok minősített esetként nyerne megfogalmazást.

A törvény a bűncselekmény gondatlan elkövetését is büntetni rendeli.

Állatkínzás

244. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan

bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

b) gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzás

a) az állatnak különös szenvedést okoz, vagy

b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

Miniszteri indokolás: Az állatkínzás tényállása nem keretdizpozíció, bár a tényállás szempontjából az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban Ávtv.) a háttérjogszabály, a tényállásban az elkövetési magatartást büntető norma határozza meg. Az Ávtv. különbséget tesz a gerinces és nem gerinces állat megölése között. A büntetőjog az Ávtv. által tilalmazott magatartások közül a legsúlyosabbakat kívánja szankcionálni, ezért az állatkínzás elkövetési tárgya kizárólag gerinces állat.

A bűncselekmény (1) bekezdés a) pontjának elkövetési magatartásai az olyan indokolatlan bántalmazás, vagy indokolatlanul olyan bánásmód alkalmazása, amely alkalmas arra, hogy a gerinces állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

Az (1) bekezdés b) pontjának elkövetési magatartásai a gerinces állat vagy a veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele. Ezen elkövetési magatartás büntetni rendeltségének oka nem csupán az állat kiszolgáltatott helyzete, hanem a magára hagyott állat által okozható veszélyhelyzet megelőzése is, ezért a veszélyes állatok körét a törvény nem szűkíti le a veszélyes gerinces állatokra.

A tényállás a bántalmazás, és nem a fizikai fájdalom okozása fordulatot alkalmazza azért, mert a törvény a büntetőjogi szankcionálást nem az állatban elért értehez, eredményhez, hanem az elkövető magatartásához kívánja kötni. Nyilvánvalóan nem minden jellegű testi vagy lelki bántalmazás tekinthető állatkínzásnak, például a nevelés, idomítás céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet. Azonban ebben az esetben is rangsorolni kell, meg kell határozni, hogy melyek azok az alkalmazott eszközök, amelyek büntetendők, és melyek azok, amelyek nem.

Az indokolatlan bánásmód alkalmazásába beleértendő minden olyan fizikai ráhatás vagy mulasztás, ami a bántalmazás körébe nem sorolható, ugyanakkor ez az elkövetési magatartás az állat bántalmazásának, szenvedésének a folyamat jellegét is értékeli.

A büntethetőséghez nem szükséges, hogy az elkövető az állat életét ténylegesen kioltsa, vagy az állat valóban maradandó egészségkárosodást szenvedjen, elég csupán az, hogy az elkövető cselekménye erre alkalmas legyen. Ezért nem önálló elkövetési magatartás az állat életének kioltása, ezen eredmény bekövetkezése a büntetéskiszabás során súlyosító körülményként értékelhető. Az Ávtv. szerint az állat élete elfogadható ok vagy körülmény esetén kioltható. Ilyen elfogadható oknak vagy körülménynek minősül különösen az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése a hagyományosan e célból tartott állat esetében, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek kontrollja, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása és a tudományos kutatás. Ezekben az esetekben az állatkínzás bűncselekménye nem állapítható meg.

Az (1) bekezdés a) pontjában megfogalmazott elkövetési magatartást bárki elkövetheti, így pl. az is, aki állaton állatkísérletet engedély nélkül vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően, vagy állatorvosi végzettséghez kötött tevékenységet jogosulatlanul végez.

A bűncselekmény (1) bekezdés b) pontjában megfogalmazott elkövetési magatartás az ember által tartott gerinces vagy veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele, ebből következően ezen fordulat alanya speciális, elkövetőként csak az állattartó merül fel, akinek a fogalmát az Ávtv. tartalmazza.

Az állatnak az átlagosat lényegesen meghaladó szenvedést okozó, rendkívüli brutalitással véghezvitt cselekmények elkövetőjének és magának a cselekménynek is a fokozottabb társadalomra veszélyessége indokolja az állatnak különös szenvedést okozó eseteknek a súlyosabb megítélését és büntetését. Minősítő körülmény az is, ha az állatkínzás több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

A törvény a hatályos Btk.-tól eltérően, az állatkínzás tényállásából kiemelve új tényállásokat alkot orrvadászat, illetve orvhalászat címmel. Ennek indoka egyrészt, hogy sem a jogosulatlan vadászat, sem az állatkínzás tényállásában szereplő magatartások nem pontosan illeszkednek a háttérjogszabályhoz, másrészt az állatkínzás esetében tartalmilag sem oda illenek, hiszen nem kínzásról van szó.

Orvvadászat

245. § Aki

a) vadászterületen vadászatra való jogosultság nélkül, illetve idegen vadászterületen vadászként engedély nélkül vad elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez,

b) külön jogszabályban meghatározott, a vadfaj valamennyi egyedére kiterjedő vadászati tilalmi idő hatálya alá eső vadfaj egyedét ejti vagy fogja el,

c) külön jogszabályban meghatározott tiltott vadászati eszközzel, tiltott vadászati módon vagy kíméleti területen vad, illetve fokozottan védett vagy védett gerinces állat elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Miniszteri indokolás: Az a) pont a klasszikus orvvadászatot rendeli büntetni, bűncselekménnyé emelve azt a magatartást, amikor a vad elejtésére még nem került sor, de a magatartás erre irányul. Az a) pont első fordulata a külső orvvadászatot bünteti, tehát azt, amikor az orvvadászatot „nem vadász” követi el. Az a) pont második fordulata szól a belső orvvadászokról. Esetükben a jogszabályi feltételek megvannak, ők tehát vadászok, de idegen vadászterületen végeznek vad elejtésére, elfogására irányuló tevékenységet anélkül, hogy bérvadászként, vendégvadászként erre engedélyük lenne.

A b) pont szerint büntetendő az a magatartás, amikor vadászati tilalmi idő hatálya alá eső vadfaj egyedét ejtik vagy fogják el. A vadászati tilalmi idő egy adott vadfaj különböző egyedeire eltérő lehet, ugyanakkor a büntetőjogi védelmet csak az adott vadfaj valamennyi egyedét érintő tilalmi idő megállapíthatósága esetére indokolt kiterjeszteni. Az adott vadfajnak csak bizonyos egyedeire fennálló tilalmi idő megszegése a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: 1996. évi LV. törvény) vadvédelmi bírságra vonatkozó rendelkezései szerint szankcionálható.

Orvvadászatnak minősülnek a c) pontban megfogalmazottak, miszerint valaki külön jogszabályban meghatározott tiltott

vadászati eszközzel, tiltott vadászati módon vagy kéméleti területen vad, vagy fokozottan védett vagy védett gerinces állat elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez. A „vad” és a „fokozottan védett vagy védett gerinces állat” elkövetési tárgyak illetén elkülönítésére azért van szükség, mert ugyan a „fokozottan védett vagy védett gerinces állat” is a természetben él, ezzel egyidejűleg mégsem tekinthetjük teljes egészében a „vad” fogalmába tartozónak, tekintettel arra, hogy külön jogszabály határozza meg a vadászható állatfajokat, így megállapítható, hogy a két fogalomhalmaz nem teljesen fedi egymást.

A b) és a c) pont esetében a bűncselekmény alanya általános, azt bárki elkövetheti.

Az orrvadászat és a lopás halmazatban történő megállapítása nem kizárt.

Orvhalászat

246. § Aki

a) jogosulatlanul halászhálóval vagy más halászati eszközzel - a horgászatot kivéve - halfogásra irányuló tevékenységet végez,

b) külön jogszabályban meghatározott tiltott eszközzel, tiltott módon vagy kéméleti területen halfogásra irányuló tevékenységet végez,

vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Miniszteri indokolás: Az orvhalászat jogi tárgya a szabályozott halászati tevékenység védelme.

A bűncselekmény elkövetési magatartásait a tényállás két pontban sorolja fel.

Az a) pont szerint büntetendő magatartás a külön jogszabályok szerint jogosulatlan halfogásra irányuló tevékenység. A büntetőjogi védelem kizárólag a halászhálóval vagy más halászati eszközzel folytatott orvhalászatra terjed ki, a horgászat nem értendő ezen fogalomba.

A halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Hhtv.) 18. § (1) bekezdése határozza meg azt, hogy milyen okmányok birtokában jogosult valaki halászni. Ez magában foglalja egyrészt a halászejegyet, másrészt a területi engedélyt is. A Hhtv. 18. § (1) bekezdése szerint a jogosult vagy a nevében eljáró személy vagy szervezet által végzett ilyen irányú tevékenység nem tényállásszerű.

A b) pont a külön jogszabályban meghatározott tiltott eszközzel, tiltott módon, valamint a kéméleti területen történő halfogásra irányuló tevékenység végzését rendeli büntetni.

A tilalmazott halászati és horgászati eszközök és módszerek nyílt taxációjú felsorolását a Hhtv. 23-24. §-ai tartalmazzák, így tilos különösen: a váltóáramú elektromos eszközzel, mérgező vagy kábító hatású anyaggal, robbanóanyaggal, szűrőszerszámmal, bűvárszigonnyal vagy más, halfogásra alkalmas bűváreszközzel halfogásra irányuló tevékenységet végezni. Az átlagos vízállású folyó vagy holtág medrének legalább a felét keresztirányban elzáró készülékkel vagy eszközzel, továbbá - a Hhtv.-ben írt kivételekkel - az elektromos eszközökkel való halfogás, valamint a gereblyező horgászati, a hurokvető halászati mód alkalmazása is tilalmazott.

A tényállás általános alanyt tartalmaz, azt bárki elkövetheti.

Az elkövetési magatartások mindegyike kizárólag aktív, tevőleges magatartással valósítható meg.

A bűncselekmény immateriális, befejezetté a halfogásra irányuló tevékenység megkezdésével válik.

Az orvhalászat két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vétség, kizárólag szándékosan követhető el, a szándék akár egyenes, akár eshetőleges is lehet.

Az orvhalászat és a lopás halmazatban történő megállapítása nem kizárt.

Tiltott állatviadal szervezése

247. § (1) Aki gerinces állat részvételével állatviadalt szervez, tart, ilyen állatviadalra fogadást szervez vagy fogadást köt, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki állatviadal céljára gerinces állatot megszerez, tart, tenyészt, kiképez, idomít, vagy forgalmaz, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Miniszteri indokolás: A tiltott állatviadal szervezésének jogi tárgya a társadalom nyugalma, az elkövetési tárgy pedig minden gerinces állat, függetlenül attól, hogy háziastított vagy vadon élő állatról van-e szó, illetve, hogy az állat veszélyes állatnak minősül-e vagy sem.

A bűncselekménynek két fordulata van, az első fordulat elkövetési magatartásai az állatviadal szervezése, tartása, állatviadalra fogadás szervezése vagy arra fogadás kötése. Az elkövetés módja nem feltételez rendszeres elkövetést, a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha egy esetben bonyolították le. Az állatviadalra fogadás szervezése, vagy arra fogadás kötése az állatviadal megtartása nélkül is befejezett bűncselekmény. A cselekmény csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény második fordulata célzatos magatartásokat rendel büntetni. A cselekmény akkor tényállásszerű, ha az elkövetési magatartások, azaz a gerinces állat megszerzése, tartása, tenyésztése, kiképzése, idomítása vagy forgalmazása, állatviadal céljából történő felhasználása végett történik.

A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése

248. § (1) Aki

a) arra a célra hatóság által nem engedélyezett helyen hulladékot elhelyez,

b) engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve hulladékgazdálkodási tevékenységet, illetve hulladékkal más jogellenes tevékenységet végez,

büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2)¹ A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt a hulladékról szóló törvény szerinti veszélyes hulladéokra követik el.

¹ A Btk.h. 318.§ (16) bekezdésével helyesbített szöveg.

(3) Aki a bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt az (1) bekezdésben meghatározott esetben egy évig, a (2) bekezdésben meghatározott esetben két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4)² E § alkalmazásában

a) hulladék: mindaz, amit a hulladékról szóló törvény hulladéknak minősít, ha alkalmas az emberi élet, testi épség, egészség, a föld, a víz, a levegő vagy azok összetevői, illetve élő szervezet egyedének veszélyeztetésére;

b) hulladékgazdálkodási tevékenység: a hulladéknak a hulladékról szóló törvényben meghatározott gyűjtése, begyűjtése, szállítása – ideértve az országba történő behozatalt, onnan történő kivitel, valamint az azon történő átszállítást –, előkezelése, tárolása, hasznosítása, ártalmatlanítása.

Miniszteri indokolás: A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése elnevezésű tényállás keretdiszpozíció, annak háttérjogszabálya elsődlegesen a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.), valamint annak végrehajtási rendeletei. A hulladékgazdálkodással kapcsolatos jogszabályokat jelentős számú európai uniós jogi aktus határozza meg, így ezek közvetve a büntetőjogi tényállást is érintik.

Az elkövetési tárgy alapesetben a hulladék, minősített esetben a veszélyes hulladék. Hulladék a Hgt. 3. § a) pontja szerint bármely, a törvény 1. számú melléklete szerinti kategóriák valamelyikébe tartozó tárgy vagy anyag, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik, vagy megválni köteles. Ebből a körből a bűncselekmény olyan hulladéokra nézve követhető el, amely alkalmas az emberi élet, testi épség, egészség, vagy a föld, a víz, a levegő, azok összetevői, illetve élő szervezet egyedének veszélyeztetésére. A veszélyes hulladék a Hgt. 3. § b) pontja szerint a 2. számú mellékletben felsorolt tulajdonságok közül eggyel vagy többel rendelkező, illetve ilyen anyagokat vagy összetevőket tartalmazó, eredete, összetétele, koncentrációja miatt az egészségre, a környezetre kockázatot jelentő hulladék. A minősített eset elkövetési tárgyát a törvény is ekként jelöli, tehát nem szűkíti a Hgt.-hez képest.

A bűncselekmény egyrészt hulladék nem engedélyezett helyen történő elhelyezésével, másrészt engedély nélküli vagy az engedély kereteit túllépve végzett hulladékgazdálkodási tevékenységgel követhető el.

A hulladékot a gyűjtés céljából arra rendszeresített gyűjtőedényben, vagy egyéb gyűjtőeszközben, a gyűjtőszigeten vagy hulladékudvarban lehet elhelyezni. Aki ezeken kívül (pl. közterületen, magánterületen, védett természeti területen, erdőben) hulladékot elhelyez, megvalósítja az (1) bekezdés a) pontjában körülírt törvényi tényállást.

A Hgt. szerint a hulladékkezelési tevékenység - ha törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet ettől eltérően nem rendelkezik - kizárólag a környezetvédelmi hatóság engedélyével végezhető. E szabályok megsértése esetén az elkövető az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott bűncselekmény miatt vonható felelősségre. A tényállás elkövetési magatartása továbbá a hulladékkal más jogellenes tevékenység végzése. Nem minden hulladékkal kapcsolatos tevékenység engedélyköteles, bizonyos cselekmények ex lege tilosak, így ezek (tehát a jogszabály által, illetve a közösségi jogszabályok által tiltott tevékenységek) szintén elérik a bűncselekményi szintet.

A hatályos szabályozáshoz hasonlóan a törvény mind az alap-, mind a minősített eset gondatlanságból történő elkövetését büntetni rendeli, utóbbit súlyosabb büntetési tétellel.

Ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés

249. § (1) Aki ózonréteget lebontó anyagot vagy ilyen anyagot tartalmazó terméket gyárt, felhasznál, az ország területére behoz, onnan kivisz vagy forgalomba hoz, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az ózonréteget lebontó anyaggal visszaélést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Miniszteri indokolás: A 2008/99/EK irányelv 3. cikk i) pontja szerint a tagállamok biztosítják, hogy bűncselekménynek minősüljön a jogellenesen és szándékosan vagy legalább súlyos gondatlanságból az ózonkárosító anyagok gyártása, behozatala, kivitele, forgalomba hozatala vagy felhasználása. A háttérjogszabályként szolgáló, az ózonréteget lebontó anyagokról szóló 1005/2009/EK rendelet (a továbbiakban: 1005/2009/EK rendelet) 3. cikk 14. pontja definiálja a gyártást, a 21. pontja pedig a felhasználás fogalmát.

Az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos elkövetési magatartások kizárólag gyártásra, felhasználásra, forgalomba hozatalra, az ország területére történő behozatalra és kivitelre vonatkoznak, de károsító eredményről nincs szó. Erre tekintettel a jelenlegi (2) bekezdés kikerül a környezetkárosítás tényállásból, és önálló tényállásként szerepel a fejezetben ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés címmel.

Az 1005/2009/EK rendelet megállapít olyan mentességeket és kivételeket (ld. III. fejezet, 24. cikk), amelyek alapján a „szabályozott anyagok” és „új anyagok” gyártása, forgalomba hozatala és felhasználása bizonyos feltételek esetén - tekintettel arra, hogy az európai uniós rendeletek közvetlen hatályúak - külön jogszabály szerint engedélyezett tevékenységnek minősülnek.

Radioaktív anyaggal visszaélés

250. § (1) Aki veszélyes radioaktív anyagot engedély vagy bejelentés nélkül, illetve az engedély kereteit túllépve

a) előállít, tárol, elhelyez, szállít,

b) megszerz, birtokol, kezel, forgalomba hoz, feldolgoz vagy más módon felhasznál, tartásra nem jogosult személynek átad, ártalmatlanít, az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,

büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a bűncselekményt bünszövetségben követi el, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki radioaktív anyaggal való visszaélésre irányuló előkészületet követ el, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

² A Btk.h. 318.§ (17) bekezdésével helyesbített szöveg.

(4) Aki az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) E § alkalmazásában veszélyes radioaktív anyag: a természetben előforduló vagy mesterségesen előállított anyag, amelynek egy vagy több összetevője ionizáló sugárzást bocsát ki, és amely az emberi életre és egészségre, vagy az élő és élettelen környezetre veszélyes.

Miniszteri indokolás: A törvény 250. §-a az egészségre, illetve a környezetre veszélyes radioaktív anyagok vagy készítményekkel való alábbi, jogosulatlan (tehát engedély vagy bejelentés nélküli, illetve az engedély kereteit túllépő) tevékenységeket rendeli büntetni:

- előállítás, megszerzés, birtoklás, tárolás, kezelés, exportálás, importálás, tranzitálás,
- forgalomba hozatal, feldolgozás, egyéb felhasználás, ártalmatlanítás,
- tartásra nem jogosult személynek átadás.

A törvény - a hatályos rendelkezésekkel egyezően - minősítő körülményként értékeli a bünszövetségben történő elkövetést, és egyes elkövetési magatartásokkal összefüggésben büntetni rendeli a gondatlanságból elkövetett cselekményt, valamint az előkészületet is.

Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: 1996. évi CXVI. törvény) 2. § 3. pontja szerint radioaktív anyag: a természetben előforduló vagy mesterségesen előállított anyag, amelynek egy vagy több összetevője ionizáló sugárzást bocsát ki. A törvény a tényállás alkalmazhatóságát az emberi életre és egészségre, illetve az élő és élettelen környezetre veszélyes radioaktív anyagokra korlátozza.

A 250. § egyrészt a 2008/99/EK irányelv 3. cikk e) pontjának való megfelelést szolgálja, amely szerint a tagállamok biztosítják, hogy bűncselekménynek minősüljön a jogellenesen és szándékosan vagy legalább súlyos gondatlanságból a nukleáris anyagok vagy más veszélyes radioaktív anyagok gyártása, feldolgozása, kezelése, használata, tartása, tárolása, szállítása, behozatala, kivitele vagy ártalmatlanítása, ha bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, vagy a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja.

Másrészt a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény (kihirdette: a 2007. évi XX. törvény) 2. cikkében elírt, büntetendővé nyilvánítandó elkövetési magatartásokat is lefedi a tényállás, valamint megfelel a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) keretében 1979-ben elfogadott, és az 1987. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló Egyezménynek a NAÜ által szervezett diplomáciai konferencia keretében, 2005. július 8-án aláírt módosításának (kihirdette: a 2008. évi LXII. törvény).

Nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés

251. § (1) Aki engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve nukleáris létesítményt üzemeltet, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszövetségben követi el, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki nukleáris létesítmény üzemeltetésével való visszaélésre irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Miniszteri indokolás: A nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés bűncselekménnyé nyilvánítása az atomerőművek és más hasonló létesítmények biztonságos, az engedélyekben foglalt betartásával történő működtetését hivatott garantálni. A nukleáris létesítmény fogalmát és az engedélyezési eljárás szabályait a 1996. évi CXVI. törvény határozza meg.

Súlyosabban minősül annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a nukleáris létesítmény üzemeltetésével való visszaélést bünszövetségben követi el. Az előkészület büntetendővé nyilvánítását - a radioaktív anyaggal visszaéléshez hasonlóan - a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény előírásai indokolják.

Atomenergia alkalmazásával visszaélés

252. § (1) Aki az atomenergia alkalmazásához szükséges engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervet vagy személyt megtéveszti, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az atomenergia alkalmazásával kapcsolatos bejelentési kötelezettségét elmulasztja, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Miniszteri indokolás: Az atomenergia alkalmazásával visszaélés két elkövetési magatartást szankcionál:

- az engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult megtévesztése,
- a bejelentési kötelezettség elmulasztása.

Az atomenergia alkalmazása a 1996. évi CXVI. törvény 2. § 1. pontja szerint egyrészt a nukleáris vagy más radioaktív anyaggal kapcsolatos tevékenységet, másrészt az ionizáló sugárzást létrehozó, valamint az előbbi alkalmazást szolgáló létesítményekkel, berendezésekkel összefüggő tevékenységet jelöl.

Az atomenergia biztonságos alkalmazásának irányítása és felügyelete a Kormány feladata. A kormányzati feladatok végrehajtásáról a Kormány az Országos Atomenergia Hivatal (az atomenergia-felügyeleti szerv), valamint több miniszter útján gondoskodik [vö. 1996. évi CXVI. törvény 20. § (1) bekezdés, 22-26. § és 28. §].

A hatósági tevékenység többszintű, ezért a döntésre jogosult szerv vagy személy alatt azt kell érteni, akit (vagy amely szervet) a döntésre a törvény vagy más jogszabály feljogosít. Az ellenőrzést a hatóság csak akkor tudja megfelelően elvégezni, ha az atomenergia felhasználásához szükséges engedély kiadásakor valós adatok birtokában van. Ezért rendeli büntetni a törvény azt, aki az engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervet vagy személyt megtéveszti.

Az ellenőrzési vagy felügyeleti tevékenység megfelelő ellátásának feltétele, hogy a hatóság minden releváns információval rendelkezzen az atomenergia alkalmazására vonatkozóan [ld. pl. az atomenergia alkalmazási körébe tartozó egyes anyagok, berendezések és létesítmények tulajdonjoga megszerzésének speciális feltételeiről, valamint birtoklásuk, üzemben tartásuk bejelentésének rendjéről szóló 72/2000. (V. 19.) Korm. rendeletet]. Ennek biztosítására a törvény szerint az is bűncselekményt

valósít meg, aki az atomenergia alkalmazásával kapcsolatos, jogszabályban előírt bejelentési kötelezettségét elmulasztja.

Kitiltás

253. § A környezetkárosítás, a természetkárosítás, az orvvadászat, az orvhalászat, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése és a tiltott állatviadal szervezése elkövetőjével szemben kitiltásnak is helye van.

Miniszteri indokolás: A törvény szélesíti a kitiltás büntetés alkalmazhatósági körét: ez környezetkárosítás, természetkárosítás, orvvadászat, orvhalászat, hulladékgazdálkodás rendjének megsértése és tiltott állatviadal szervezése elkövetőjével szemben is kiszabható lesz.